

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasa je za enostopno petitno vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Nekaj o davščini od prirastka na vrednosti nepremičnin.

(Dr. F. T.)

(Dalje.)

IV. Odmerna podlaga.

V III. poglavju smo povedali, da je vrednostni prirastek razlika med pridobitno in otujilno vrednostjo nepremičnine, in takoj na to razložili, kaj je otujilna in kaj pridobitna vrednost ter kako se ti določite. Dejali smo tudi, da se sme pri izračunanju vrednostnega prirastka vpoštevati samo vrednost nepremičnine same, ne pa tudi pridobitna in otujilna vrednost pritliklin.

Ali tvori tako ugotovljeni vrednostni prirastek že podlago za odmero davščine?

Ne! Odmerno podlago daje šele davščini zavezani vrednosti prirastek!

Da se dobi davščini zavezani prirastek na vrednosti nepremičnine, se mora glasom § 9. zakona o uvedbi davščine od vrednostnega prirastka pred vsem prišteti pridobitni ceni oziroma vrednosti:

1. Vse dokazne izdatke, ki so jih otujitelj ali pa njegovi predniki v pravici imeli v dobi, ki je pri odmeri davščine vzeti za podlago, za trajni povišek vrednosti nepremičnine, torej zlasti stroške za novogradnje, pri- in prezidave, za izboljšanje kulturnega stanja kmetijskih in gozdarskih zemljišč in za druge kmetijske melioracije, prikupnine za vodovode, stroške ali prispevke k stroškom cestnih, trotoarskih, kanalskih in vodnih zgradb, prispevke za vodne zadruge, v kolikor ti prispevki služijo za napravo, ne pa za vzdrževanje vodnih zgradb i. dr.

Taki izdatki se ne prištejejo pridobitni vrednosti tedaj, kadar so se pokrili iz podpor.

2. Pet odstotkov pridobitne cene (vrednosti) kot povračilo za posebne izdatke povodom svoječasne pridobitve (za prenosnine, plačilo zastopnika itd.).

3. Pri kmetijskih in gozdarskih zemljiščih razliko med vrednostjo donosa (pridelka), ki je pri otujitvi ostal na njih, in donosa, ki je pri pridobitvi stal na njih. Toda v tem slučaju se ne smejo vñu tega še vračunati stroški za doseg tega donosa.

Ako se je v času, ki je merodajen za preračun prirastka na vrednosti, brezplačno odstopil svet za javne ceste in trge, se vsa svoječasna pridobitna cena vračuni na ostali del sveta.

Tako zakon! K temu pripomnimo:

ad 1. Prištejejo se pridobitni vrednosti le izdatki za trajni povišek vrednosti nepremičnine, z drugimi besedami, le investicijski stroški. — (Odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 10. junija 1915, št. 4046, Budw. 10.954 A). Vprašanje, kateri izdatki so trajno povišali vrednost nepremičnine, je treba rešiti v vsakem posameznem slučaju posebej. Zakon našteva le nekaj primerov takih trajnih poviškov kakor stroške za novogradnje, prizidave, prezidave, za kmetijske melioracije itd. Navadni ozir. tekoči vzdrževalni stroški kot n. pr. prekrivanje strehe, snaženje dimnikov, beljenje hiše, preslikanje sob, popravljanje peči, sobnih tal itd., vsakoletno gnojenje njiv, obdelovanje polja itd. se ne všteva.

Izdatki za trajni povišek vrednosti se jemljejo v pošte le, če so jih imeli otujitelj sam ali pa njegovi predniki v pravici [predniki v slučajih § 4. zakona, v katerih prenosni niso podvrženi davščini od prirastka na vrednosti nepremičnin, n. pr. otujiteljevi starši, njegova žena], ne pa tudi, če so se pokrili iz podpor; pridobitni vrednosti se prištejejo le izdatki iz dobe, ki jo je vzeti za podlago pri odmeri davščine, n. pr. od dne svoječasne pridobitve do dne otujitve, ozir., če je bila nepremičnina pridobljena pred 1. januarjem 1901, od tega dne dalje do dne otujitve.

Razume se, da more odmerno oblastvo vpoštevati samo dokazne izdatke t. j. take izdatke, ki jih zamore otujitelj dokazati bodisi s potrjenimi računi ali pa na drug verodostojen način. V interesu davščini zavezanega otujitelja je, da napove odmernemu oblastvu vse izdatke za trajno povišanje vrednosti nepremičnine in mu tudi predloži po možnosti vsa dotična dokazila.

ad 2. Posebni izdatki povodom svoječasne pridobitve kakor prenosnine, plačilo zastopnika itd. se vračunajo kar pavšalno s 5% pridobitne vrednosti brez ozira na to, če so bili ti stroški višji ali nižji od določenega pavšala.

Taki izdatki povodom otujitve, n. pr. od otujitelja plačana provizija za posredovanje, se ne smejo odšteti od otujilne vrednosti, še manj pa prišteti pridobitni vrednosti (odločba c. kr. upr. sodišča z dne 10. aprila 1913, št. 3694, Budw. 9526 A).

ad 3. Ta točka določuje, kako je pri ugotavljanju davščini zavezanega prirastka ravnati s kmetijskimi in gozdarskimi pridelki, ki so stali na zemljiščih ob svojedobni pridobitvi ozir. ostali v času otujitve.

V lažje umevanje vzemimo primer!

A. je kupil l. 1902 gozd za 30.000 K, prodal pa l. 1916 za 70.000 K. Ves čas ni A gozda nič sekal, iz njega je dobival samo steljo. Les je bil ob pridobitvi gozda vreden 25.000 K, ob otujitvi pa 45.000 K; les je torej tekom 14 let pridobil na vrednosti 20.000 K. Ker se po zakonu prišteje pridobitni vrednosti tudi razlika med vrednostjo lesa, ki je ob pridobitvi (l. 1902) stal v gozdu, in lesa, ki je pri otujitvi (l. 1916) ostal v njem, se vpoštevava v našem primeru razlika v znesku 20.000 K; vsled tega se prišteje ta znesek pridobitni vrednosti, tako da dobimo svoto 50.000 K; vrednostni prirastek torej ne znaša 40.000 K, ampak 70.000 K manj 50.000 K, torej 20.000 K.

Še en primer!

M. je kupil jeseni 1906 z žitom posejano njivo za 600 K, prodal pa poleti 1916 z vsem pridelkom vred (s čebulo) za 3.000 K. Vsejano žito je bilo l. 1906 vredno 40 K, čebula l. 1916 pa 1.200 K. Kolikšen je davščini zavezani prirastek?

Pridobitna cena je 600 K; k tej se prišteje razlika med vrednostjo vsejanega žita l. 1906 t. j. 40 K in vrednostjo čebule l. 1916 t. j. 1.200 K, torej 1.160 K; na ta način dobimo svoto 1.760 K. Ako odštejemo to vsoto od otujilne cene 3.000 K, se nam pokaže izračunjeni vrednostni prirastek 1.240 K.

Od tako izračunanega prirastka na vrednosti se mora v svrhu ugotovitve vštevne vrednostnega prirastka odračunati izguba vrednosti, v kolikor se je po zakonu sploh more odračunati. Tozadevno določuje § 7. zakona o uvedbi vrednostnega prirastka sledeče:

„Ako se deli kompleksa nepremičnin, ki so krajevno in gospodarsko v zvezi, preneso po različnih pravnih opravilih istega otujitelja ali pa njegovih dedičev, je od prirastka na vrednosti enega dela odračunati dokazno izgubo vrednosti pri drugem ali drugih delih, če se je izgubonosna otujitev izvršila istočasno ali v dobi treh let pred prenosom, ki je podvržen davščini od prirastka na vrednosti.“

Izguba vrednosti se more vpoštevati samo enkrat; ako se more pri delni otujitvi vračunati le del prejšnje izgube, se more pri poznejši delni otujitvi vračunati le del izgube, ki se preje ni vpošteval.

Kaj velja v slučaju, da je imel otujitelj pri odprodaji delov kompleksa najprej dobiček in od tega plačal davščino od vrednostnega prirastka, pri poznejši otujitvi ostalih delov pa izgubo? Ker določuje zakon izrecno, da je odračunati dokazno izgubo, če se je izgubonosna otujitev izvršila istočasno ali pa v dobi treh let pred prenosom, ki je podvržen davščini od vrednostnega prirastka, se taka poznejša izguba ne všteva.

Podrobnejši izračun, po katerem odmerjajoče oblastvo izgubo vrednosti pri odmeri davščine od prirastka vrednosti vpoštevava kot odštetni postavek, je plačilnemu (jamstvenemu plačilnemu) nalogu priložiti in tvori le-ta del slednjega.

Ako se ni vpoštevala izguba vrednosti, ali če se je ista drugače izračunala kakor je napovedala stranka, je pritožba dopustna le obenem s pritožbo proti odmeri davščine od prirastka vrednosti za delno otujitev, pri kateri se je pokazal tak prirastek.

Od vštevne vrednostnega prirastka, ki se je izračunal po predstojajočih predpisih, se odbije v zmislu § 12., odst. 2., zakona deset odstotkov pridobitne cene oziroma vrednosti kot davščine prosti del in tako dobi davščini zavezani vrednostni prirastek, ki tvori podlago za odmero davščine.

Nejasno je vprašanje, se li odbije 10 odstotkov od pridobitne vrednosti brez vpoštevavanja v § 9. zakona navedenih prištevkov ali pa od (s temi prištevk) zvišane pridobitne vrednosti?

Zakon določuje tozadevno sledeče: „Od prirastka na vrednosti . . . se odračuni 10 odstotkov pridobitne cene (vrednosti) (§§ 8. in 9.) kot davščine prosti del“. Zakon se torej sklicuje tik za navajanjem pridobitne cene (vrednosti) na §§ 8. in 9., torej na postavni določbi, ki obravnavate pridobitno vrednost. V § 8. je govor o tem, katero vrednost je vzeti za podlago pri preračunu prirastka na vrednosti kot pridobitno vrednost v slučaju, da se svojedobna pridobitna cena ne more zanesljivo ugotoviti, oziroma, da vladajo pomisleki proti njeni ugotovitvi, dalje kaj velja za pridobitno vrednost v slučaju pridobitve nepremičnine potom prisilne dražbe, kakor tudi v slučaju, da sega

pridobitev nepremičnine v dobo pred 1. januarjem 1901; ta paragraf govori torej o načinu, kako je v gotovih slučajih ugotoviti pridobitno vrednost. Takoj naslednji paragraf (§ 9.) pa našteva prištevke k pridobitni ceni. Iz okolištin, da se sklicuje zakon v § 12., drugi odst., pri navajanju pridobitne cene (vrednosti) na oba vpoštevna paragrafa, torej na § 8. in § 9., in pa, da sta uvrščena §§ 8. in 9. v zakonu pod skupnim naslovom: „Pridobitna vrednost“, se da sklepati, da se ima po intencijah zakonodajalca 10 odstotkov vzeti od zvišane pridobitne vrednosti, torej tudi od prištevkov, navedenih v § 9.

C. kr. upravno sodišče je pa drugega mnenja; v odločbi z dne 13. marca 1915, št. 1.745, Budw. 10.808 A, je namreč zavzelo stališče, da je glede na „jasno“ besedilo § 12., odst. 2. zakona davščine prosti del 10% pridobitne cene (pridobitne vrednosti) izračunati od ne zvišane pridobitne cene ali pridobitne vrednosti, tedaj brez vpoštevanja v § 9. določenih izdatkov.

Vzemimo primer, kako se ugotovi izračunjeni, kako vštrevni in kako davščini zavezani vrednostni prirastek!

Večje posestvo s hišo, gospodarskimi poslopji, vrtom, njivami, travniki in lepim gozdom je bilo kupljeno l. 1904 za 90.000 K. Novi lastnik je obdržal posestvo osem let, potem pa pričel razkosavati in odprodajati. Pri prodaji večine njiv, travnikov in dela gozda v letih 1912 in 1913 je imel vsega skupaj 8.000 K izgube. Leta 1914 je pa prodal ostali del posestva (hišo, vrt, gozd) za 62.000 K. V svrhu odmere davščine od vrednostnega prirastka se je ugotovila pridobitna vrednost za 62.000 kron prodanega dela kompleksa na 28.000 K.

Davščini zavezani prirastek na vrednosti tega dela posestva se izračuna tako-le:

1) Pridobitna vrednost nepremičnine	28.000 K — h
2) Vštrevki po § 9. zakona:	
a) 5% pridobitne vrednosti kot povračilo za posebne izdatke povodom svoječasne pridobitve	1.400 K — h
b) stroški za prezidavo hiše	3.200 „ — „
c) razlika med vrednostjo leta 1. 1904 in	12.000 „ — „
skupaj	16.600 „ — „
skupaj	44.600 K — h
3) Otujilna cena	62.000 „ — „
Izračunjeni vrednostni prirastek	17.000 „ — „
4) Od tega je odšteti izgubo, na katero se je ozirati po § 7. zak. (na podlagi posebnega računa, ki mora biti plačelnemu nalogu priložen)	8.000 „ — „
Vštevni prirastek vrednosti	9.400 K — h
5) Odšteveni 10% pridobitne vrednosti	2.800 „ — „
(?)	4.460 „ — „
Davščini zavezani vrednostni prirastek	6.600 K — h
(?)	4.940 „ — „

Znesek 6.600 K (4.940 K ?) tvori odmerni podlagi; od njega se odmeri postavno določena davščina.

(Dalje prihodnjič.)

Preživnina svojcem vpoklicanih.

Zakon iz leta 1912 o preživnini svojcem vpoklicanih je bil v mnogih ozirih trd in pomanjkljiv. Dasi star komaj pet let, vendar v marsičem ni odgovarjal sedanjim izrednim razmeram. Ne le, da višina preživnine ni bila primerna sedanji draginji, imel je še več drugih pomanjkljivosti. Krog do podpore upravičenih, takozvanih svojcev, je bil preozek. Za svojece je smatral zakon ženo, zakonske potomce, zakonske prednike, brate in sestre, tasta in taščo ter nezakonsko mater in nezakonske otroke. Ta krog se je sicer pozneje razširil tudi na rejnike in rejence, posinovnike, odnosno posinovljence, na očme in mačehe, odnosno pastorko, bilo pa je vendar še vedno mnogo slučajev, v katerih

so na vojno službovanje pritegnjeni doma ostale podpirali ali še celo popolnoma vzdrževali, pa vendar ti niso dobili nikake preživnine, ker jih ni bilo mogoče uvrstiti v krog upravičencev. Sedaj je izšel v tej zadevi nov zakon in sicer 27. julija t. l. pod št. 313 državnega zakonika. Od prejšnjega se novi zakon razločuje v marsičem. Naj navedem v kratkem glavna določila novega zakona!

I. Katere osebe so upravičene do preživnine?

Po starem zakonu so bile do preživnine upravičene le gotove osebe. Natančneje sem jih navedel že zgoraj. Po novem zakonu krog upravičencev ni tako

omejen. Pravico do preživnine ima vsak tisti, katerega preživljanje je bilo za časa vpoklica odvisno od dela odnosno od zaslužka, doseženega iz dela vpoklicanega, in ki je prišel vsled tega v nevarnost, da zaslužek vsled vpoklica ali popolnoma odpade, ali pa se za toliko zmanjša, da za njegovo preživljanje ne zadostuje več. Zaslužku se mora enačiti z delom doseženi donos kmetij, obrtnij in drugih podjetij. Zaslužek iz lastnega dela ne izključuje od pravice do preživnine. Če pa je na vojaško službovanje pritegnjeni ali oseba, ki pride pri preživnini v poštev, prišla naknadno do takega premoženja, da je njeno preživljanje izven nevarnosti, ugasne pravica do preživnine. Zakonska žena, starši in otroci vpoklicanega itd., za katere je moral vpoklicanec skrbeti že po določilih občega državljankega zakonika, imajo pravico do državne preživnine brez ozira na to, ali je njih preživa bila odvisna od vpoklicanega ali ne. Osebe, ki imajo pravico do vojaških rodbinskih pristojbin (t. j. rodbine rezervnih in črnovojnih častnikov itd. nimajo do preživnine nikake pravice.

II. Za katero dobo se preživnina izplačuje?

Pravica do preživnine se prične z dnem, ko je bil vpoklicani pritegnjen na podlagi vojne dolžnosti ali tudi samo na podlagi prostovoljne priglasitve na službovanje v oboroženi moči ali v takih prostovoljnih formacijah, ki se prištevajo k oboroženi moči. Pravica do preživnine obstoji tudi tedaj, če so bile osebe vpoklicane na podlagi zakona o vojnih dajatvah (zakon z dne 26. decembra 1912, drž. zak. št. 236.).

Če na aktivno službovanje pritegnjeni dezertira ali je obsojen na hudo zaporno kazen, neha preživnina in sicer z dnem pobega, oziroma z dnem pravne moči kazenske obsodbe. Ob zopetni pritegnitvi na službovanje, bodisi pred ali po prestani kazni, preživnina zopet oživi in sicer za čas, dokler to službovanje traja. Preživnina se mora tedaj v normalnih razmerah izplačevati ves čas od dne vpoklica pa do dne, ko zapusti vpoklicani vojaško službovanje in se zopet posveti svojemu civilnemu poklicu. V onih slučajih pa, v katerih je vpoklicani dokazano izgubil vsled vojaškega službovanja 20% na pridobitni zmožnosti in je bil kot tak iz vojaškega službovanja odpuščen ali tudi, če je taka zmanjšana pridobitna zmožnost nastopila pozneje, se mora preživnina izplačevati naprej za ves čas vojne in še 6 mesecev po dokončani vojni. Ravno to velja tudi za slučaj, če je bil vpoklicani v boju ubit, se pogreša ali je vsled bolezni, katero si je nakopal pri vojakihi, ali jo tam samo poslabšal, umrl. Če dobi do preživnine upravičena oseba med tem časom, ko se ji preživnina izplačuje, kako vojaško preskrbnino, tedaj ne sme uživati obeh naenkrat v polni meri, temveč se ji od večje odtrga to, kar je že prejel po manjši preskrbnini.

III. Višina preskrbnine.

Višina preživnine za vsako upravičeno osebo se ravna po kraju, kjer so imele te osebe ob času, ko je pravica do preživnine nastala, svoje redno bivališče.

Preživnina za Dunaj znaša 2 K na dan. Za kraje, v katerih so državni uslužbenci uvrščeni v prvi ali drugi razred aktivitetnih doklad, je določena tista na 1 K 80 h, za vse druge kraje pa 1 K 60 h na dan za vsako upravičeno osebo. Pri nas prideta v poštev zadnji dve postavki. Osebe z rednim bivališčem v Ljubljani dobe 1 K 80 h, upravičenci po vseh drugih krajih naše dežele pa 1 K 60 h na dan. Za upravičence, ki so imeli svoje redno bivališče ob času, ko je njihova pravica nastala, izven avstrijskega ozemlja, vendar pa v avstro-ogrski monarhiji, se je glasom naredbe ministrstva za dež. brambo v sporazumu z drugimi udeleženi ministri z dne 27. julija 1917, drž. zak. št. 314, določila na 1 K 80 h, za one, ki so imeli redna bivališča izven Avstro-Ogrske pa 2 K na dan.

Upravičene osebe, ki so neposredno pred vpoklicem živlele z na vojaško službovanje pritegnjenim v skupnem gospodarstvu, predvsem zakonske žene in zakonski otroci, dobe celo preživnino, drugi upravičenci pa le v oni izmeri, v kateri so bili preje od vpoklicanca podpirani. Zgoraj določena izmera dnevne preživnine se ne sme prekoračiti. Le ena izjema je v tem oziru dovoljena. Če je namreč oseba živela z vpoklicanim v skupnem gospodarstvu in je sedaj za delo trajno nezmožna, se ji mora priznati preživnina v dvojni izmeri. Vzemimo slučaj: Na deželi sta živela mož in žena brez otrok. Mož je pred vojsko zaslužil toliko, da sta lahko in brez skrbi živela. Moral je odriniti k vojakom. Žena je bolna in za delo trajno nezmožna. Razumljivo je, da pri tej draginji z 1 K 60 h na dan ne more živeti. Tak slučaj zakon upošteva ter določa, da dobi taka oseba mesto 1 K 60 h 3 K 20 h na dan.

Upravičencem, ki so za časa vpoklica živeli v skupnem gospodarstvu, skupna preživnina ne sme presegati 12 K na dan. Vsled begunskih ali vsled kakih drugih podpor, bodisi od dežele, države, občine ali dobrodelnih društev se preživnina ne sme skriti.

Minister za deželno brambo je upravičen po preteku vsacega pol leta vpoštevajoč draginjske razmere zgorajšnje preživnine zvišati in sicer ali za vse, ali pa tudi samo za gotove kraje.

IV. Katera oblastva odločujejo glede preskrbnine?

Pravico do preživnine je tudi po novem zakonu prijaviti pri županstvu rednega bivališča. Županstvo odpošlje vse prijave okrajni komisiji za preživljanje, ki na to odloči komu in v kakšni meri se preživnina dovoli. Odloča okrajne komisije, s katero se preživ-

nina ni dovolila, mora biti utemeljena ter stranki pisмено dostavljena. Odločba mora imeti pravni poduk, kam in v katerem roku je dopusten priziv. Proti odločbi okrajne komisije se more stranka pritožiti na **deželno komisijo**. Priziv je vložiti pri okrajni komisiji tekom 60 dni potem, ko je bila odločba dostavljena. Odločba tega oblastva je končno veljavna. V slučajih, v katerih odloča deželna komisija v prvi stopnji, dopusten je priziv proti njeni odločbi na ministrstvo za deželno brambo in sicer tudi tekom 60 dni. Stranki, ki se hoče proti odločbi pritožiti, se mora dovoliti vpogled v akte. Važno v novi postavi je zlasti tudi določilo, da mora oblastvo v slučaju, da je stranka proti pravomočni odločbi vložila opomin in pri tem navedla nove dokaze, uvesti novo postopanje, preskusiti resničnost navedenih dokazov in na to izreči novo odločbo. Kot po prejšnji postavi so tudi sedaj dolžne občine sodelovati. Vse vloge, ki tičejo to zadevo, kot tudi zapisniki, priloge itd. so koleka proste.

Postava je stopila v veljavo dne 1. avgusta t. l. in velja za ves čas sedanje svetovne vojne do končane demobilizacije.

V. Prehodna določila.

Obenem s to postavo je izšla tudi naredba ministrstva za deželno brambo v sporazumu z drugimi udeleženi ministri, ki urejuje prehodno stanje. Stare komisije za preživljanje ostanejo, dokler se ne vpostavijo nove; morajo se pa ozirati pri svojih odločbah na določila novega zakona. Zvišanja preživnine glasom naredbe ni treba zahtevati potom posebne priglasi, temveč oblastva morajo dosedanje prispevke sama brez vsake zahteve zvišati. Zakonskim ženam in zakonskim otrokom vpoklicancev se bo povišek izplačal predjemoma že 16. avgusta t. l., toda s pridržkom, da se ta naknadno odmeri po pristojnih komisijah za preživljanje. Isto velja tudi za one osebe, ki so neposredno pred vpoklicem živele z vpoklicancem v skupnem gospodarstvu, če je to dejstvo uradu, ki preživnino izplačuje znano, odnosno če stranka to verodostojno dokaže. Osebe, ki so z vpoklicancem same živele v skupnem gospodarstvu in imajo po določenih novega zakona pravico do preživnine v dvojni izmeri (§ 3. odst. 6), ter osebe, ki preživnine dosedaj niso bile deležne, morajo svojo zahtevo znova prigrasiti pri pristojnem županstvu.

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

§ 30.

Določila § 16. se uporabljajo tudi ob pozivu k spravi obravnavi (§ 3. člena II. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 31.

Dnevi od vložitve zahteve, da se uvede pravna obravnava pri posredovalnem uradu, do dneva, katerega se je pravna obravnava dejanski vršila ali na katerega je bila brezuspešno določena, se ne vštejejo v šesttedenski neodloživi tožbeni rok (§ 530. kaz. zak.).

Čas, v katerem teče pri posredovalnem uradu postopanje v zadevah razžaljenja časti vsled tega, ker se je stavila zahteva, da se uvede pravna obravnava, ali, ker je došla posredovalnemu uradu odstopljena tožba radi razžaljenja časti, se ne všteje v rok zastaranja (§ 4. člena II. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 32.

O pravnih poskusih se mora voditi posebna uradna knjiga (§ 23. odstavki 1, 3 in 4). V to knjigo se mora vpisati zahteva za uvedbo pravne obravnave,

in sicer z napovedbo imen strank in dneva vložitve ali prihoda tožbe, ki jo je odstopila sodnija; nadalje je navesti, ali sta došli na pravno obravnavo obe stranki ali katera izmed njiju in ali se je dosegla poravnava ali ne.

Sestavljati zapisnike o pravni obravnavi ni dopustno (§ 5. člen II. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 33.

Za postopanje pri pravnih poskusih veljajo določila, izdana v §§ 19. in 20. za poravnave razprave.

Pri pravnih poskusih morata biti istočasno navzoča najmanj dva zaupnika, in sicer razun predsednika najmanj še drug zaupnik.

§ 34.

Sprava, za katero se stranke zedinijo, more obstojati:

1. iz častne izjave, ki se poda ustno eventuelno v navzočnosti določenih oseb;
2. v izročitvi pismene častne izjave obdolženca;
3. v tem, da se obdolženec zaveže podati javno častno izjavo;

4. v denarni globi v prilog pristojnemu ubožnemu zalogu ali za dobrodelen ali občekoristen namen;

5. v tem, da se združijo razna pod 1. do 4. naštetih spravnih dejanja.

Način dogovorjene sprave se mora v uradni knjigi na kratko vpisati.

Ako se dogovorjeno pravno dejanje ne izvrši pri obravnavi, se more ta odnesti na gotovo dobo v svrhu, da se dokaže izvršitev dogovorjenih poravnanih pogojev. Ako se izpolnitev dogovorjenih pogojev ne dokaže najkasneje na predloženi obravnavi, se smatra pravni poskus brezuspešnim.

§ 35.

Prostore, potrebne za posredovalni urad, mora priskrbeti občina ali, ako se gre za skupen posredovalni urad, se morajo priskrbeti prostori v kraju, kjer ima svoj sedež, na stroške v to svrhu zedinjenih občin.

Stroške za posredovalen urad določi starešinstvo in, ako ustanovi več občin skupen posredovalen urad, dotična starešinstva.

Po letih najstarejši župan mora sklicati starešinstva tistih občin, ki imajo skupen posredovalen urad, po določilih občinskega reda v sejo, v kateri se določi potrebščina za posredovalen urad.

Sklep tega zbora je za posamezne občine obvezen in določeni trošek morajo one prenašati v razmerju njih neposrednih davkov, kakor druge občinske naklade (§ 72. o. r.)

§ 36.

Od strank se ne sme zahtevati pod nikako pretezo pristojbina, izvzemi pristojbino za poravnalni kolek in morebitne stroške za ogled na licu mesta (§ 19.) in za vročevanje.

§ 37.

Kako je vsakočasno obveščati sodnije o ustanovitvi ali razpustitvi posredovalnih uradov, se določi ukazoma (člen III., odstavek 3, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 38.

Pravosodni minister ima pravico vsak čas pregledati delovanje posredovalnih uradov in jim dajati navodila in naročila, potrebna za redno poslovanje (člen V. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 39.

Določila tega zakona obveljajo, čim se zakon razglasi.

§ 40.

Mojim ministrom za pravosodje, notranje zadeve in finance je naročeno, da izvrše ta zakon.

Dunaj, dne 26. februarja 1913.

Franc Jožef s. r.

Hochenburger s. r.

Zaleski s. r.

Heinold s. r.

Deželni zakoni.

IV.

Zakon z dne 29. decembra 1914, dež. zak. št. 23, iz l. 1915, veljaven za **vojvodino Štajersko**,

o občinskih posredništvih.

Na predlog deželnega zbora Svoje vojvodine Štajerske in na podstavi zakonov z dne 21. sept. 1869 l., drž. zak. št. 150, in z dne 27. februarja 1907 l., drž. zak. št. 59, ukazujem tako:

§ 1.

Posredništvo v svrhu poskusa poravnave med prepirajočimi se strankami je ustanoviti v vsaki krajni občini po zaupnikih, izvoljenih od občine, v kateri je sklenil občinski odbor (občinski svet) ustanovitev takega posredništva.

Pri tem mora določiti občinski odbor (občinski svet), ali se naj ustanovi občinsko posredništvo s polno pristojnostjo ali z omejitvijo njegove pristojnosti na sklepanje poravnav po členu I, § 1, zak. z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, ali na opravo špravnih poskusov po členu II., § 1. omenjenega zakona.

Občine, ki postavijo v svojem okolišu več posredništev, odkazujejo lahko vsakemu izmed njih poseben del občinskega ozemlja za okoliš, za katerega je edino pristojno, ali pa izjavijo, da je vsako posamezno posredništvo pristojno za ves obseg občinskega ozemlja (člen IV., zakona z dne 27. februarja 1907 l., drž. zak. št. 59).

Dve ali več občin istega sodnega okraja lahko postavi skupaj tako posredništvo.

V tem slučaju določujejo dotične občine porazumno po odstavku 1 in 2.

§ 2.

Posredništvo sestoji iz najmanj treh zaupnikov poleg enega namestnika, ki jih naj izvoli občinski odbor (občinski svet) iz sredine občanov z glasovnicami. Za veljavnost volitve je potrebna absolutna večina glasov.

Ako se za tega ali onega zaupnika, ki se naj izvoli ne doseže absolutna večina glasov, pride do ožje volitve, razun tedaj, ako bi bili razdeljeni vsi oddani glasovi samo na dve osebi, v katerem slučaju razsodi od predsednika potegnjeni žreb.

§ 3.

Ako postavi več občin skupno posredništvo, izvoliti je zaupnike v zboru občinskih odborov teh občin iz sredine njihovih občanov.

Sklicanje tega zbora ter predsedništvo v istem gre onemu občinskemu predstojniku, ki je po letih najstarejši.

O volitvi je sestaviti zapisnik, ki ga imajo podpisati občinski predstojnik in dva odbornika vsake občine.

§ 4.

Volitve v posredništvo sprejeti se ne sme siliti nikogar.

Poslovanje zaupnikov traja tri leta. Oni volijo iz svoje sredine načelnika, kateremu pristoji poslovodstvo.

§ 5.

Voliven je vsak občan, ki ga je mogoče voliti v občinski odbor, izvemši v aktivni službi se nahajajoči sodni uradniki.

§ 6.

Izid volitve mora občinski predstojnik (župan) v občini razglasiti ter ga deželnemu odboru in predstojnemu političnemu oblastvu naznaniti. Zadnje mora razveljaviti volitve oseb, ki po § 5. niso volivne, dopustivši priziv.

Ako proti volitvi ni pomisleka, ali pa se je razsodilo o njeni veljavnosti prizivnim potom, naznaniti mora politično oblastvo okrajnemu sodišču ustanovitev ter začetek poslovanja posredništva in izvoljene zaupnike. Izvoljeni zaupniki morajo, predno nastopijo svoje mesto, namesto prisege slovesno obljubiti občinskemu predstojniku (županu) vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti. Ako je bil za zaupnika v posredništvo izvoljen občinski predstojnik (župan), podati mora slovesno obljubo načelniku predstojnega političnega okrajnega oblastva ali njegovemu odposlancu, podavši mu roko.

§ 7.

Ako umre zaupnik ali se odpove službi, ali ako nastopijo okoliščine, ki bi bile izključile njegovo volivnost (§ 5.) ali ki ga po mnenju občinskega odbora ovirajo pri rednem uradovanju ali mu jemljejo zaupanje, izvoliti se mora na njegovo mesto drug zaupnik.

Ako izve politično oblastvo iz poročil sodnih oblastev, ki so poklicana izvršiti sklenjene poravnave, o tako pomankljivem uradovanju, da zadobi prepričanje o nesposobnosti izvoljenih zaupnikov ali posameznih izmed njih, naznaniti mora to c. kr. namestniku. Ta je upravičen ukazati, ako privoli v to deželni odbor, da se izvolijo namesto zaupnikov, ali posameznih izmed njih drugi zaupniki, ali da se utesni pristojnost posredništva (§ 10, 27).

§ 8.

Nova volitev vseh zaupnikov enega posredništva se vrši po preteku onega časa, za katerega so bili izvoljeni. Člani posredništva ostanejo vendar tako dolgo na svojem mestu, dokler ni izvršena nova volitev.

Odstopivše člane je možno zopet izvoliti, ako ni zakonitih ovir.

§ 9.

Služba zaupnika je častna služba, torej se mora opravljati brezplačno, vendar gre zaupniku na zahtevanje povračilo dejanskih in potrebnih izdatkov.

Red, po katerem morajo izvrševati zaupniki svoje uradne posle, določuje vodja posredništva.

§ 10.

Pred posredništvom se morejo sklepati med prepirajočimi se strankami veljavne poravnave:

- a) o denarnih terjatvah in pravicah do premožnosti;
- b) v sporih o določitvi ali popravku mej nepremičnih posestev ali o zemljiških služnostih;
- c) v sporih o služnosti stanovanja;
- d) v prepirih o posesti.

Da se sklene taka poravnava, je treba, da sta hkratu navzoča vsaj dva zaupnika.

O poravnava, s katerimi se prenese lastnina zemljiškoknjižno vpisane nepremičnine ali njenih delov ali se izpremeni zemljiškoknjižno telo, mora posredovalni urad poročati uradoma merskemu uradniku. Poravnalni razpravi se lahko privzame v takih primerih, da načrta nepremičninske meje, na predlog strank izvedenec, ki je pooblaščen sestaviti in poveriti geometrijske načrte (situacijske načrte) (člen 1, § 1, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 11.

K poskusu poravnave v državljskih pravnih zadevah je poklicano ono posredništvo, v čigar okoliščini stanuje ali biva ta ali ona stranka. Ako je tedaj pristojnih več posredništev, poskusiti mora poravnavo ono posredništvo, pri katerem se je zadeva najpoprej vložila.

§ 12.

Posredništvo lahko določi naprej gotove dneve, ob katerih lahko prihajajo stranke, ne da bi se jim bilo treba poprej zglasiti zastran poravnavega poskusa ali poskusa k spravi (§ 27). Taka določba se mora v okoliščini posredništva primerno razglasiti.

§ 13.

Sporna zadeva se lahko ustmeno ali pismeno prijavi posredništvu. Prijava mora obsegati ime in bivališče strank in predmet spora.

§ 14.

Ako prideta k posredništvu obe stranki skupno, opraviti je poravno razpravo ako mogoče takoj. Ako je to nemogoče ali ako pride le ena stranka, določiti mora vodja posredništva čas poravnave razprave ter pozvati k nji obe stranki. Navzoča stranka se lahko pozove ustmeno ter je to posvedočiti v spisih ali v opravljenem zapisniku z zaznamkom, ki ga mora podpisati povabljen stranka.

§ 15.

Stranka, ki noče ali ne more slušati poziva pred posredništvo, mora to najpozneje na dan pred določeno poravnavo razpravo naznaniti posredništvu, sicer ji lahko posredništvo naloži denarno kazen od pol krone

do pet kron. Take denarne kazni se iztirjavajo kakor denarne dajatve, ki se naj vrše po veljavnem občinskem sklepu za občinske namene in zapadejo v prid pristojnemu krajnemu ubožnemu zakladu.

Uporabljati prisilne pomočke zoper stranke, ki ne slušajo poziva je nedopustno. Da stranke niso dolžne priti pred posredništvo, da se jim pa zaradi zamujenega ali zakasnelega naznanila, da ne pridejo, lahko naložijo denarne kazni, ter znesek teh denarnih kazni je treba strankam naznaniti, kadar se pozivljajo.

Na aktivne vojaške, deželnoobrambovske in orožniške osebe naj se sprednja kazenska določila ne uporabljajo; te osebe naj pozove pred posredništvo njihovo predstojno poveljstvo (člen I., § 2., zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 16.

Strankam je prepuščeno, je li pridejo osebno k poravnanim razpravam v državljanskih pravnih zadevah pred posredništvo, ali se dajo zastopati po pooblaščenih. (Dalje prihodnjič.)

Cene za sadje in sočivje.

Najvišje cene za jabolka.

C. kr. urad za ljudsko prehrano je določil z ukazom z dne 22. julija 1917, drž. zak. št. 303, najvišje cene za sveža jabolka in sicer:

Pri prodaji svežih jabolk po pridelovalcu v množinah nad 5 kg se ne smejo prekoračiti nastopne najvišje cene: na mestu pridelovanja 44 K, pri dostavitvi k skladišču veletrgovca 50 K za 100 kg nesortiranega blaga brez zavoja. Pri prodaji odbranega blaga porabnikom na oddajni postaji ali pa na trgih oziroma predelovalcem ali malim trgovcem tudi izven trgov se ne smejo prekoračiti sledeče najvišje cene: za namizna jabolka, če so brezmadežni večji komadi (v zabojih, koših ali nezložena), 85 K, če so brezmadežni manjši komadi (v zabojih, koših, sodih ali nezloženi) 75 K, za jabolka za gospodinjstvo, vključno jabolka za mezgo, kompot ali povitek (v sodih ali nezložena) 50 K, za jabolka za mošt 25 K. Te cene se razumevajo za 100 kg zdravega za trg sposobnega blaga brez zavoja. Pri prodaji namiznih jabolk z močnimi odtiski ali črvivih, pokvečenih, glivastih ali ne popolnoma zrelih velja za jabolka za gospodinjstvo določena najvišja cena.

Za prodajo jabolk po veletrgovcih na oddajni postaji so določene iste cene, za prodajo na trgih ali pa predelovalcem ali malim trgovcem tudi izven trgov so pa nekoliko višje (nekako za 40 do 60 odstotkov).

Za nadrobno prodajo svežih jabolk, t. j. za prodajo v množinah pod 5 kg, so za Kranjsko določene z ukazom c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 3. avgusta 1917, št. 22.556, nastopne najvišje cene: za brezmadežna namizna jabolka 1 K 30 h (velika) ozir. 1 K 10 h (manjša); za jabolka za gospodinjstvo, vključno za mezgo, kompot ali povitek 90 h; za jabolka za mošt 46 h. Te cene se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga. Pri prodaji namiznih jabolk z močnimi odtiski, črvivih, pokvečenih, glivastih ali ne popolnoma zrelih velja za jabolka za gospodinjstvo določena najvišja cena.

Za razkošnostne vrste jabolk te najvišje cene ne veljajo.

Najvišje cene za hruške.

Z ukazom c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 10. julija 1917, drž. zak. št. 290, so določene najvišje cene za sveže hruške.

Pri prodaji svežih hrušk po pridelovalcu v množinah nad 5 kg se ne smejo prekoračiti nastopne najvišje cene: na mestu pridelovanja 40 K, pri dostavitvi k skladišču veletrgovca 48 K za 100 kg nesortiranega blaga brez zavoja. Pri prodaji odbranega blaga porabnikom na oddajni postaji ali pa na trgih oziroma predelovalcem ali malim trgovcem tudi izven trgov se ne smejo prekoračiti sledeče najvišje cene: za namizne hruške, če so velike, 70 K, če so manjše 50 K; za muškatelke in sorbetke 65 K; za navadne hruške, z roko odtrgane in sortirane, 34 K; za tepke in hruške za kuho 20 K od 100 kg zdravega za trg sposobnega blaga nečistejši zavoja. Pri prodaji namiznih hrušk z odtiski, črvivih, pokvečenih, glivastih ali ne popolnoma zrelih se zniža cena za 20 odstotkov.

Za prodajo hrušk po veletrgovcih na oddajni postaji so določene iste cene, za prodajo na trgih ali pa predelovalcem ali malim trgovcem tudi izven trgov so nekoliko višje (za 50 do 100 odstotkov).

Za nadrobno prodajo svežih hrušk, t. j. za prodajo v množinah pod 5 kg, je za Kranjsko določila c. kr. dež. vlada v Ljubljani z ukazom z dne 18. julija 1917, št. 21.331, sledeče najvišje cene: za namizne brezmadežne velike hruške 1 K 20 h, za namizne brezmadežne manjše hruške 1 K 10 h; za muškatelke in sorbetke 1 K 04 h; za navadne hruške, z roko odtrgane in sortirane, 90 h; za tepke in hruške za kuho 50 h. Te cene, ki se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga, veljajo za nadrobno prodajo svežih hrušk na deželi; v Ljubljani so nekoliko višje (za 12, ozir. 14, 17 in 10 h). Pri prodaji namiznih hrušk z odtiski, črvivih, pokvečenih, glivastih ali ne popolnoma zrelih se zniža cena za 20 odstotkov.

Za razkošnostne vrste hrušk te najvišje cene ne veljajo.

Najvišje cene za češplje in slive.

Za sveže češplje in slive so z ukazom c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 22. julija 1917, drž. zak. št. 304, določene najvišje cene.

Pri prodaji svežih češpelj in sliv na oddajni postaji brez ozira na to, če prodaja pridelovalec ali pa trgovec, se ne smejo prekoračiti sledeče najvišje cene: za čeplje (domače slive) obranega namiznega blaga 60 K; potresenega blaga 35 K; za slive 65 K; za ringloje (zrele ali nezrele) 70 K; za mirabele 100 K. Cene se razumevajo za 100 kg za trg sposobnega blaga brez zavoja, in so v njih vpošteti tudi stroški za dovoz k oddajni postaji. Te cene veljajo tudi za prodajo svežih češpelj in sliv na trgu ozir. pridelovalcem in malim trgovcem tudi izven trga po pridelovalcu; veletrgovec zahteva v tem slučaju lahko višje cene (100, ozir. 55, 110 in 150 K).

Pri nadrobni prodaji, t. j. pri prodaji v množinah pod 5 kg, porabnikom se glasom ukaza c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 3. avgusta 1917, št. 22.556, ne smejo na Kranjskem preseči naslednje najvišje cene: za češplje (domače slive) obranega namiznega blaga 1 K 10 h, potresenega blaga 68 h; za slive 1 K 30 h; za ringloje 1 K 30 h; za mirabele 1 K 70 h. Te cene, ki se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga, veljajo za nadrobno prodajo na deželi; v Ljubljani so nekoliko višje (1.28, ozir. 0.78, 1.46, 1.40, 1.88 K).

Cene za sočivje.

Od c. kr. urada za ljudsko prehrano potrjeni zavod za preskrbo sočivja in sadja, občekoristna zadruga z o. z. na Dunaju, l., Plankengasse št. 4, je določila z naznanilom z dne 19. jul. 1917, št. 22.199, pogodbene cene za sočivje tako-le:

1) Zgodnje belo zelje do vštete 15. septembra 1917, K 40—;

2) Zgodnji ohrovt do vštete 31. avgusta 1917, K 55—; od 1. septembra do vštete 30. septembra 1917, K 45—;

3) Zgodnje vrtno korenje do vštete 15. avgusta 1917, K 45—; od 16. avgusta 1917 do vštete 30. septembra 1917, K 40—;

4) Zgodnje kolerabe (nadzemnjice) do vštete 30. julija 1917, K 50—; od 1. avgusta do vštete 15. septembra 1917, K 40—;

5) Zelen fižol (bob) v stročju, K 45—;

6) Pozno belo zelje od 16. septembra 1917 naprej K 22—;

7) Pozni ohrovt od 1. oktobra 1917 naprej K 35—;

8) Zeleni ohrovt (kodrasti, pernat ali zimski ohrovt) od 1. septembra 1917 naprej K 40—;

9) Vrtno korenje od 1. oktobra 1917 naprej K 30—;

10) Kolerabe (nadzemnjice) od 16. septembra 1917 naprej K 30—;

11) Korenje, K 18—;

12) Rdeča pesa (salatne grede), K 22—;

13) Pesa, K 16—;

14) Strniščna repa, K 18—;

15) Čebula, K 50—;

Te cene se razumevajo za 100 kg blaga.

Nadrobna prodaja svežih kumar.

Najvišje cene so določene tudi za kumare. Z ukazom c. kr. dež. predsedstva v Ljubljani z dne 18. julija 1917, št. 20.932, je namreč določeno, da se pri nadrobni prodaji svežih kumar, t. j. pri prodaji v množinah pod 10 kg, ne smejo prekoračiti na deželi naslednje cene: za velike kumare (do 5 komadov 1 kg) po 48 ozir. 43 v, za kumare (5 do 12 komadov 1 kg) po 58 ozir. 53 v, vložne kumare (12 do 30 komadov 1 kg) 68 ozir. 63 v in majhne kumare (30 do 60 komadov 1 kg) po 80 ozir. 75 v. Prve cene veljajo do 19. avgusta, druge pa od 20. avgusta naprej. V Ljubljani so cene razmeroma višje. Cene se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga.

Vprašanja in odgovori.

24. Žup. obč. M.

Vprašanje:

Tukajšni občan S. D. je padel na soški fronti dne 2. junija 1917. Imel je seboj srebrno žepno uro, verižico in druge vrednosti, gotovo tudi kaj denarja. Njegovi domači bi radi dobili vse te reči, a ne vedo, kam naj se obrnejo.

Prosimo nasveta, kaj naj store.

Odgovor:

Za ravnanje z zapuščinskimi predmeti padlih in v vojni umrlih so se ustanovili posebni uradi, in sicer v zaledju pri c. in kr. vojaških poveljstvih takozvani „Referati za zapuščinske predmete“ (Referate für Nachlasssachen), v območju armad pa pri višjih poveljstvih „Oddelki za izgubljene predmete“ (Verlustgruppen).

Krdela, poveljstva, zavodi itd. v zaledju morajo pošiljati zapuščinske predmete pristojnemu zapuščin-

skemu referatu, za kar je merodajna dopolnilna pristojnost krdela, h kateremu je pokojnik pripadal, n. pr. predmeti vojakov, ki so pripadali k 17. pešpolku ali 27. domobranskem ali pa 27. črnovojniškemu pešpolku itd., se morajo pošiljati zapuščinskemu referatu c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu.

Krdela, poveljstva zavodi itd. pri armadah pa morajo vse zapuščinske predmete izročati v nadaljnje poslovanje tistemu oddelku za izgubljene predmete, ki je prideljen njihovemu nadrejenemu poveljstvu.

Povpraševanja je torej z natančno navedbo vseh osebnih in smrtnih podatkov naslavljati edinole na „Referat za zapuščinske predmete“ tistega c. in kr. vojaškega poveljstva, iz čegar območja se dopolnjuje krdelo umrlega, odkoder se potem vrše nadaljnje poizvedbe. Ker je pripadal vaš občan S. D. skoraj gotovo krdelu, ki se dopolnjuje iz Kranjske oziroma iz območja c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu, naj se obrnejo njegovi domači do „Referata za zapuščinske predmete“ (Referat für Nachlassachen) c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu.

Vsa na druga mesta naslovljena povprašanja povzročajo le zamudo, ker se morajo poslati na pravo mesto.

25. Cestni okrajni odbor z Št. V. nad Lj.

Vprašanje:

Mejaši ob deželni cesti II. vrste Škofeljca - Ig žugajo deželnemu cestarju I. U. potom odvetnika s tožbo, ker je pokosil robišče ob cesti, češ da so mejaši, odkar obstoji cesta, javno, mirno in nemoteno izvrševali pravico košnje po obeh straneh med trdo cesto in cestnim jarkom vsak na koncu svoje parcele.

Načelnik cestnega okrajnega odbora je letos spomladi sklical vse cestarje deželnih cest II. vrste in jim ukazal robišča ob cestah dobro okopati in otrebiti, na ostalem robu ob cestnem jarku pa travo pokositi zlasti z ozirom na to, da se deževnica hitro odteče s cestišča in vsled tega ostane cesta bolj suha in trpežna. Cestar je torej storil, kar mu je bilo ukazano.

Prosimo pojasnila, ali je načelnik ozir. deželni cestar postopal pravilno in kaj naj se odgovori odvetniku?

Odgovor:

Javne ceste in javna pota, torej tudi deželne ceste II. vrste, vodijo lahko po javnem ali pa tudi po zasebnem svetu. Če je sporni svet deželne ceste II. vrste Škofeljca - Ig z a s e b n a last tožečih posestnikov, potem so ti le dolžni dopustiti, da se vrši promet po cesti neovirano, v ostalem imajo pa vse pravice lastnika, torej tudi pašo in košnjo na cestnih obronkih.

Skoraj gotovo je pa svet imenovane deželne ceste kakor tudi vseh drugih deželnih cest na Kranjskem vpisan v zemljiški knjigi kot „javna imovina“, torej javen svet.

V tem slučaju velja sledeče:

V obče je po zmislu § 2. cestnopolicijskega reda za javne nedržavne ceste na Kranjskem z dne 26. septembra 1874, dež. zak. št. 27, prepovedano živino pasti na pocestnih banketih, cestnih obronkih in obcestnih jarkih, in ne sme nihče samovoljno rabiti ondod rastoče trave.

Posestniki-mejaši, ki žugajo deželnemu cestarju s tožbo, ker je pokosil travo na cestnih obronkih, se morajo izkazati s tozadevnim dovoljenjem, katero pa zamore na podstavi § 25., točka 6, cestnega zakona z dne 21. februarja 1912, dež. zak. št. 22. iz l. 1913, oziroma je zamogel na podstavi § 24. točka 4, prej veljavnega zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17, dati deželni odbor, ki pa mora (po novem cestnem zakonu) poprej zaslišati udeleženi cestni okrajni odbor. Brez takega posebnega dovoljenja bi mogli dotični posestniki pridobiti pravico do košnje na cestnih obronkih kvečjem potom priposestevovanja t. j. z javnim mirnim in nemotenim izvrševanjem košnje tekom določene dobe v dobri veri, da imajo do košnje tudi pravico. Postavna doba, v kateri so morali izvrševati svojo dozdevno pravico do košnje je: šest let, če je dotična pravica v zemljiški knjigi vknjižena, sicer pa štirideset let.

Cestni okrajni odbor naj odgovori odvetniku v zmislu teh izvajanj ali pa se obrne do deželnega odbora s prošnjo, da zadevo preišče in na podlagi dobljenih podatkov potrebno ukrene.

26. A. G. v Č.

Vprašanje:

Koze mojih dveh sosedov mi delajo škodo. Lansko leto so mi uničile precej koruze, letos spomladi so mi napravile škodo na mladem drevju, pa tudi sedaj še večkrat zapazim na njivah, da je popaseno. Povedal sem že večkrat sosedom, da naj bolj pazijo na svoje koze, toda vse zaman. Vsi opomini so brezvzpešni! Kaj mi je storiti, da obvarujem svoje polje pred poškodbo, kje naj se pritožim in kako naj v stvari postopam?

Odgovor:

To stvar urejuje zakon o obrambi poljščine z dne 17. januarja 1875, dež. zak. št. 8. Postopati o poljskih poškodbah, oziroma jih preiskavati in kaznovati, pristoji županu tiste občine, v kateri so se poškodbe zvršile. Kazensko pravico izvršuje v zmislu zgoraj navedenega zakona župan z dvema občinskima svetovalcema. Vsako škodo, ki jo vam na polju napravijo sosedove koze, naznanite takoj županu in zahtevajte, da postopa v zmislu postave in kaznuje lastnika koz. Če bi župan v zadevi ne hotel ničesar ukreniti, se obrnite za pomoč na pristojno c. kr. okrajno glavarstvo, ki je v zadevi druga inštanca. Ravno na to oblastvo se vlagajo tudi pritožbe proti županovi razsodbi. Pri pomni se, da zakon tudi določa, kako visoko kazni

sme župan izreči za škodo, storjeno po posameznih domačih živalih na polju. Za škodo, napravljeno po kozah, je n. pr. določena globa — 60 h od vsake koze. Teh glob pa ne dobi lastnik poškodovanega polja, temveč globe gredo v ubožni zaklad tiste občine, v kateri se je poljska poškodba napravila. Samoobsebi umevno pa je, da mora lastnik poleg globe poravnati vedno tudi storjeno škodo.

27. Županstvo občine K.

Vprašanje:

V naši občini živi domačinka K. S., ki izvršuje že dalj časa nečisto obrt. Radi bolezni, ki si jo je pri tem nakopala, je sedaj že drugič v bolnišnici. Kot je razvidno, je tudi to ne bo spametovalo. Ko pride iz bolnice, bo svojo obrt gotovo nadaljevala. Kaj hoče županstvo ukreniti, da to prepreči? Ali naj se obrnemo na deželni odbor, da jo spravi v prisilno delavnico? Skratka, kako naj postopamo, da rešimo občino te ženske?

Odgovor:

Deželni odbor ne bo mogel v zadevi ničesar ukreniti. On ne odločuje, kdo pride v prisilno delavnico, temveč samo sprejema v prisilno delavnico osebe, ki so za to določene. V zmislu zak. z dne 24. maja 1885, drž. zak. št. 90 se smejo oddati v prisilno delavnico samo one osebe, pri katerih je dopustnost oddaje v tak zavod izreklo sodišče na podlagi obstoječih postavnih določil. Sodišče mora tedaj predvsem izreči dopustnost oddaje, oddajo samo pa na to odredi v to postavljena komisija pri deželni vladi.

V vašem slučaju postopajte sledeče:

Osebo, ki je izvrševala v občini nečisto obrt, natanite c. kr. okrajnemu glavarstvu, da jo kaznuje.

Če je bila dotična oseba radi tega že kaznovana, pa je svojo obrt izvrševala odnosno izvršuje v kljub temu naprej, naj županstvo obenem naprosi c. kr. okrajno glavarstvo, da izroči zadevo v zmislu § 5. zadnji odstavek zgoraj omenjene postave pristojnemu sodišču.

Razno.

Izločitev vasi Lanišče iz občine Stranje odnosno Bistričice in priklopitev k občini Tunjice. Posestniki vasi Laniše v političnem okraju Kamnik hišne št. 1 — 10 in hišne številke 11 je deželni odbor na tozadevno prošnjo izločil iz občine Stranje odnosno Bistričice in priklopil občini Tunjice.

Razpust občinskega odbora v Jablanici. C. kr. deželna vlada, je sporazumno z deželnim odborom razpustila zastop občine Jablanica in postavila za gerenta Leopolda Oblaka, zidarskega mojstra v Jasnu.

Prodaja plemenskih prašičev in prašičev za rejo. Glasom razglasa c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 25. julija 1917, št. 18.269, je dovoljeno, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjene kraje prignati in tam prodajati plemenski prašiči in prašiči za rejo, in sicer:

1) v političnem okraju Krško: dne 18. avgusta 1917 v Mokronogu, dne 24. avgusta 1917 v Št. Jerneju, dne 10. septembra 1917 v Bušehi vasi, dne 15. septembra 1917 v Mokronogu, dne 20. septembra 1917 v Škocjanu, dne 24. septembra 1917 v Bučki, dne 29. septembra 1917 v Cerkljah, dne 29. oktobra 1917 Mokronogu, dne 12. novembra 1917 v Bušehi vasi, dne 12. novembra 1917 v Ratečah, dne 12. novembra 1917 v Bučki, dne 12. decembra 1917 v Mokronogu, dne 20. decembra 1917 v Mokronogu;

2) v političnem okraju Novo mesto: dne 16. avgusta 1917 v Kandiji, dne 28. avgusta 1917 v Novem mestu, dne 20. septembra v Kandiji, dne 18. oktobra 1917 v Kandiji, dne 23. oktobra 1917 v Novem mestu, dne 15. novembra 1917 v Kandiji, dne

4. decembra 1917 v Novem mestu, dne 20. decembra v Kandiji in vrhutega v Novem mestu ob dosedaj običajnih tedenskih tržnih dnevih za živino;

3) v političnem okraju Kamnik: dne 24. avgusta 1917 v Kamniku, dne 28. avgusta 1917 v Moravčah, dne 29. septembra 1917 v Mengšu, dne 15. oktobra 1917 v Kamniku, dne 18. oktobra 1917 v Lukovici, dne 6. novembra 1917 v Mengšu, dne 12. novembra 1917 v Moravčah, dne 26. novembra 1917 v Domžalah, dne 4. decembra 1917 v Kamniku, dne 13. decembra 1917 v Mengšu;

4) v političnem okraju Črnomelj: dne 2. avgusta 1917 v Črnomlju, dne 21. avgusta 1917 v Metliki, dne 6. septembra v Črnomlju, dne 25. septembra 1917 v Črnomlju, dne 30. oktobra 1917 v Črnomlju, dne 11. decembra 1917 v Metliki, dne 24. decembra 1917 v Črnomlju.

Prignati, oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor plemenski prašiči in prašiči za rejo, se ne smejo prignati.

Prekupci in mešetarji so izključeni.

Krompir letine 1917 zasežen. Glasom naredbe urada za ljudsko prehrano v sporazumu z udeleženi ministri z dne 26. julija 1917, drž. zak. št. 311, je vse krompir letine 1917., ki se izkoplje po 1. avgustu t.l. v korist države zaplenjen. Pogodbe ki so bile sklenjene glede krompirja, so neveljavne. Posestniki so zavezani skrbeti, da se krompir ne pokvari in, ga skrbno shraniti do oddaje. Izvzet od zasege je krompir, ki ga 1) rabi posestnik za svojo družino, za delavce in posle,

katerim moram dajati hrano; 2) za setev; 3) za krmo živini itd. Množina, koliko, krompirja, se sme porabiti ali pokrmiti, se določi pozneje. Za krmo živini se bo določil krompir, ki ga ljudje ne morejo uživati. Poraba krompirja za izdelavo žganja je prepovedana. Izrabo v drugih obrtjih dovoljuje urad za ljudsko prehrano. Za izvršitev določil te naredbe se urad za ljudsko prehrano sme poslužiti svojih lastnih organov, političnih in finančnih oblastev kot tudi občin. Kot stalni pomožni organi se smejo imenovati posebni nadzorniki in sicer za jeden okraj ali tudi več okrajev skupaj. Zasežen krompir bo sprejemal vojno-žitni zavod. Množino krompirja, ki jo bo moral oddati vsak posestnik, bo določila občina in sicer na podlagi množine, ki jo bo za občino predpisalo c. kr. okrajno glavarstvo. Če bi se krompir določenega dne ne oddal, se bo tisti vzel s silo in sicer na ukaz c. kr. okr. glavarstva.

Vsak posestnik, ki je vsadil krompir na večjem obsegu kot pol hektarja, bo moral naznaniti, koliko ga je pridelal in sicer pri pristojnem županstvu v treh dneh potem, ko je krompir pospravil. Pod zaporo je pa seveda ves krompir, tedaj tudi oni, ki se je pridelal na manjših ploskvah.

Oddajati krompir proti denarju ali brez denarja je prepovedano. Pošiljatve krompirja smejo sprejemati železnice in paroplovne družbe le tedaj, če je kot odpošiljatelj naveden vojno-žitni zavod in voznemu listu pridejano transportno dovoljenje, ki jo je izdal vojno-žitni zavod.

Cena krompirja se je pridelovalcu določila za čas od 1. do 20. avgusta s 40 K, za čas od 21. avg. do 5. septembra s 25 K in od 6. septembra naprej s 15 K za meterski stot. Kifelčar se bo plačeval trikrat dražje kot je maksimalna cena okroglemu krompirju. Krompir se mora plačati takoj pri prevzemi. Komur se bo krompir s silo odvzel, bo dobil le 80% maksimalne cene, plačati bo pa poleg tega moral vse stroške, ki so s tem nastali.

Za prestopke te naredbe so določene zelo stroge kazni. Naredba je stopila v veljavo dne 1. avgusta t. l.

Katero žito se sme porabiti za krmo živini?
Po naredbi urada za ljudsko prehrano v sporazumu s poljedelskim ministrstvom z dne 26. julija 1917, drž. zak. št. 309, je v splošnem poraba žita za krmo živini tudi letos prepovedana. Nekaj žita pa kmetje vendar smejo v ta namen pridržati in porabiti. Naredba določuje v tem oziru sledeče: zadnjega žita smejo kmetje v svojem gospodarstvu pokrmiti 3 odstotke pridelanega žita, ostali del morajo oddati vojnožitnemu uradu. Ovsu smejo posestniki konj pokrmiti 1 kg dnevno. To pa velja seveda samo za oves, ki so ga pridelali na svoji kmetiji. Za žrebce sme urad za ljudsko prehrano določiti večjo množino. Koruzne storže smejo posestniki pokrmiti; druga poraba je prepovedana. Ječmena ostane kmetu za krmo, odštevši ječmen za seme, 15% celokupnega pridelka. Če pa je imel kmet posajenega samo

1/2 ha z ječmenom in ima najmanj pet glav goveje živine, mu politično deželno oblastvo sme dovoliti, da pokrmi ves pridelek. Grašice sme porabiti kmet dve tretjini pridelka za setev in krmo. Kar se tiče soršice (zmesi), bo določilo okrajno glavarstvo, koliko tega ima ostati kmetu za seme in krmljenje. Prestopke te naredbe bo kaznovalo okrajno glavarstvo in sicer z denarnimi kaznimi do 20.000 K ali z zaporom 6 mesecev.

Naredba je stopila v veljavo z dnem razglasitve.

Prodaja sadnih konzerv iz letine 1917 začasno prepovedana. C. kr. urad za ljudsko prehrano je z ukazom z dne 4. avgusta 1917, drž. zak. št. 332, do nadalje prepovedal prodajo sadnih konzerv iz letine 1917 kakor n. pr. kompota, marmelad, sadnih sokov, posušenega sadja i. t. d.

Poljska vrana — škodljiva ptica. Deželni odbor je pritrdil predlogu c. kr. deželne vlade v Ljubljani, da se na podlagi § 3. zakona z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27, ukazoma sprejme poljska vrana v dodatek k temu zakonu kot škodljiva ptica.

Nove knjige.

Sadno vino ali sadjevec. Navod kako ga izdelujemo in kako z njim ravnajmo, da dobimo okusno in stanovitno pijačo. Po najnovejših virih in lastnih izkušnjah za slovenske sadjarje priredil z 42 podobami pojasnil Martin Humek, deželni sadjarski nadzornik. Cena 2 K 40.

Knjiga je izšla ravnoprav, da si jo, predno dozori sadje, vsakdo omisli in prečita. Izdelovanje sadnega vina ja marsikje velikega narodnogospodarskega pomena. Obeta se nam letos v splošnem dobra sadna letina. Preostalo bo gotovo mnogo za hrano neporabnega sadja in bi bilo posebno pri današnjih razmerah nedopustno zavreči tako sadje, kakor tudi ono, ki je prezgodaj odpadlo. Tega sadja tedaj svežega ne moremo ugodno porabiti za človeško hrano, lahko ga pa spremenimo v pijačo. Tudi imamo mnogo puste za žlahtno sadje neprikladne zemlje, kjer pa dobro uspeva neobčutljivo moštno sadje brez obdelovanja in gnojenja. Vse to sadje se najkoristnejše porabi za sadjevec. Tisti gasi žejo bolj nego vino iz grozdja in ne povzroča zaspanosti in utrujenosti kakor pivo, vino in celo žganje.

S to knjigo bo gotovo ustrezno domači potrebi. Zaboljšanje gospodarskega napredka med Slovenci bo knjiga precej pripomogla. Spisal jo je več strokovnjak in bo ostala brez konkurence četudi bo nalletela morda na nasprotnike, zlasti med sovražniki alkoholnih pijač. Knjiga je izšla v zbirki pod naslovom „Učitelj za hišo in dom“, ki izhaja v založništvu Katoliške Bukvarne in prinaša koristne spise praktično gospodarskega značaja. Knjigo toplo priporočamo.